

PATVIRTINTA
Vilniaus Barbaros Radvilaitės
progimnazijos
direktoriaus 2018 m. birželio 25 d.
įsakymu Nr. V-97

**PATYČIŲ IR SMURTO PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
VILNIAUS BARBOROS RADVILAITĖS PROGIMNAZIJOJE
TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Vilniaus Barbaros Radvilaitės progimnazijos (toliau – Progimnazija) Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu 2017 m. kovo 22 d. Nr. V-190 ir Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 30-1602.

2. Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus Barbaros Radvilaitės progimnazijos tvarkos aprašo (toliau – Tvarka) paskirtis – padėti Progimnazijoje užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

3. Tvarka nustato patyčių ir smurto stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Progimnazijoje. Tvarka remiasi šiais principais:

3.1. į patyčias bei smurtą būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. kiekvienas Progimnazijos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, turi žinoti smurto ir patyčių formas, smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijus, išmanyti prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarką Progimnazijoje.

3.3. pastebėjęs patyčias ar sužinojęs apie jas, kiekvienas Progimnazijos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas privalo reaguoti ir jas stabdyti, pagal Reagavimo į patyčias ir pagalbos joms įvykus planą (**1 priedas**).

3.4. kiekvienas Progimnazijos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė smurtą (namuose ar Progimnazijoje), privalo reaguoti ir jas stabdyti, pagal Reagavimo į patyčias ir pagalbos joms įvykus planą (**2 priedas**).

3.5. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo, asmenų pranešančių apie smurtą, patyčias, amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo smurtaujančių, besityčiojančių ar patiriančių smurtą, patyčias asmenų amžiaus ir pareigų.

4. Visi Progimnazijos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) supažindinami su Tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtina tai savo parašu.

5. Tvarroje vartojamos sąvokos:

5.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) bei netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, erzinimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant suteršti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;

5.2. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojama;

5.3. besityčiojantysis – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

5.4. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai) ar kiti suaugusieji;

5.5. patyčių stebėtojas – mokinys ar suaugęs, matantis patyčias ar žinantis apie jas;

5.6. patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis Progimnazijos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

5.7. patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

5.8. patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos stebėseną – patyčių situacijos Progimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. Smurtas prieš vaiką – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, jeigu dėl to vaikas mirė, buvo sutrikdyta jo sveikata, normali raida, jam sukeltas skausmas ar pavojus gyvybei, sveikatai, normaliai raidai ar pažeminta vaiko garbė ir (ar) orumas. Smurtu prieš vaiką taip pat laikoma vaiko nepriežiūra. Smurtu nelaikomi veiksmai, kuriais prieš vaiką panaudojama fizinė jėga ir vaikui sukeliamas fizinis ar psichinis skausmas, kai šiais veiksmais siekiama išvengti didesnio pavojaus vaiko saugumui, sveikatai ar gyvybei ir to negalima pasiekti kitomis priemonėmis.

5.9.1. Fizinis smurtas – neteisėtas tyčinis fizinis veiksmas prieš vaiką, taip pat fizinė bausmė, jeigu dėl to vaikas mirė, buvo sutrikdyta jo sveikata ar normali raida arba buvo sukeltas skausmas ar pavojus vaiko gyvybei, sveikatai ar normaliai raidai arba pažeminta vaiko garbė ir (ar) orumas. Fizinio smurto požymiai: nubroždinimai, įdrėskimai, mėlynės; lūžiai (sulaužyti kaulai); kraujavimas; atskirų kūno dalių skausmas; suaugusiųjų žmonių baimė; išgąstis, kai šalia kas nors verkia; išgąstis dėl netikėtų, staigių kito žmogaus judesių, netikėtų garsų; agresyvus elgesys, pyktis ir atsiribojimas; sakymas „nieko nejaučiu“, juokas užsigavus; baimingas paklusnumas, pasyvumas, iniciatyvos nerodymas; tėvų baimė, baimė eiti namo.

5.9.2. psichologinis smurtas – tyčinis sistemingas vaiko teisės į identiškumą pažeidinėjimas, vaiko žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos vaiko normaliai raidai veiklos trikdymas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitokia nefizinio kontakto elgsena (veiksmai ar neveikimas), dėl kurios vaikas mirė, buvo sutrikdyta jo sveikata ar normali raida arba sukeltas pavojus vaiko gyvybei, sveikatai, normaliai raidai ar pažeminta vaiko garbė ir (ar) orumas. Psichologinio smurto požymiai: psichosomatiniai skundai – galvos, pilvo skausmai, pykinimas, alpimas; nepasitikėjimas savimi, labai žemas savęs vertinimas, savęs izoliavimas; kalbos sutrikimai (mikčiojimas, sunki kalba); branda neatitinkanti vaiko amžiaus (subrendęs arba vaikiškas); perdėtas nuolankumas suaugusiajam; uždarumas; savęs žalojimas; perdėtai jautrus reagavimas; apatija, abejingumas viskam, depresija; patyčios/agresyvus elgesys.

5.9.3. seksualinis smurtas – tyčinės nusikalstamos veiklos, kai jos apibrėžiamos Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XXI skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui“, padaromos vaikui, taip pat pelnymasis iš vaiko prostitucijos, vaiko įtraukimas į prostituciją ar įtraukimas dalyvauti pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas vaikui, vaiko vertimas užsiimti prostitucija, vaiko išnaudojimas pornografijai ir disponavimas pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, ar vaiko įtraukimas į seksualinę vergovę ir kitos vaiko seksualinio išnaudojimo formos. Seksualinį smurtą patyręs vaikas gali bijoti, vengti prisilietimų, ypač iš suaugusiųjų žmonių, sustingti paliestas; įkyriai domėtis seksualine veikla, slapta bandyti liesti kitus, reikalauti, kad kiti jį liestų; nekęsti savo ar kitos lyties, nemėgti savo kūno; skųstis skausmu/sužalojimu intymiose vietose; liesti/trinti savo genitalijas nuolat ar/ir iki skausmo; turėti amžiaus neatitinkančias detales žinias apie lytinį gyvenimą.

5.9.4. nepriežiūra – tėvų ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą ar už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis vaikui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus tenkinimas, dėl kurio vaikas mirė, buvo sutrikdyta jo sveikata ar normali raida arba sukeltas pavojus vaiko gyvybei, sveikatai ar normaliai raidai. Elgesio ir fiziniai požymiai, leidžiantys įtarti vaiko nepriežiūrą: menkas fizinis išsivystymas, svorio stoka; elementarių higienos įgūdžių neturėjimas; netvarkinga išvaizda (purvinas, apleistas); pastovus alkanumas; netinkantys vaiko sudėjimui ir/ar sezonui drabužiai; nuovargis ir apatija, sunkiai sukaupiamas dėmesys; vagystės.

II SKYRIUS

PATYČIŲ IR SMURTO STEBĖSENA IR PREVENCIJA

6. Patyčių ir smurto stebėseną, prevenciją ir intervenciją yra svarbi Progimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Progimnazijos vadovas, Progimnazijos Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdymo procese dalyvauja visi Progimnazijos bendruomenės nariai.

7. Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja Progimnazijos Vaiko gerovės komisija.

8. Kiekvienais mokslo metais:

8.1. socialiniai pedagogai inicijuoja ir organizuoja anoniminę mokinių apklausą apie patyčias ir smurtą ir apibendrina jos rezultatus;

8.2. socialiniai pedagogai surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl Progimnazijoje fiksuotų pranešimų apie patyčias bei smurtą ir atlieka jų analizę;

8.3. Vaiko gerovės komisija remdamasi apklausos ir pranešimų apie patyčias bei smurtą analizės duomenimis rengia patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos priemonių planą, aptaria plano taikymo turinį;

8.4. Vaiko gerovės komisija teikia siūlymus Progimnazijos vadovui dėl patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo Progimnazijoje, Tvarkos tobulinimo ir Progimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių ir smurto prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

8.5. Vaiko gerovės komisija atlieka kitus Progimnazijos patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

9. Klasių vadovai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias ir smurtą, informuoja socialinius pedagogus, apie patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis ir smurtu.

III SKYRIUS

PATYČIŲ IR SMURTO INTERVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

10. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais kiekvienas Progimnazijos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas:

10.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias bei smurtą – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

10.2. primena mokiniui, kuris smurtauja ar tyčiojasi, Progimnazijos nuostatus šiais klausimais ir mokinio elgesio taisykles (intervencinis pokalbis);

- 10.3. jei mokiniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus), Progimnazijos darbuotojus ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);
- 10.4. išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;
- 10.5. surenka informaciją apie smurtaujančių ir/ar besityčiojančių asmenų tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus svarbius faktus;
- 10.6. informuoja klasės vadovą apie įtariamas ar/ir įvykusias patyčias, smurtą, pateikdamas užpildytą pranešimo apie patyčias formą (**3 priedas**).
11. Klasės vadovas, gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias, smurtą:
- 11.1. nedelsdamas išsiaiškina situaciją;
- 11.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto, patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose;
- 11.3. esant poreikiui numato veiksmų su patyčių ir/ar smurto įvykio dalyviais planą, vykdo tolesnę situacijos stebėseną;
- 11.4. tą pačią dieną apie įvykį praneša socialiniam pedagogui;
12. Socialinis pedagogas:
- 12.1. registruoja pranešimą apie patyčias Patyčių registravimo žurnale;
- 12.2. registruoja pranešimą apie smurto atvejį Smurto registravimo žurnale;
- 12.3. įvertina turimą informaciją;
- 12.4. esant poreikiui koreguoja ir vykdo tolesnį veiksmų su įvykio dalyviais planą;
- 12.5. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susitikimus situacijos įvertinimui;
- 12.6. nesiliaujant smurtui, patyčioms ar esant sudėtingesniai patyčių atvejui kreipiasi į Progimnazijos Vaiko gerovės komisiją ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį;
- 12.7. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį.
13. Vaiko gerovės komisija informuoja Progimnazijos vadovą apie esamą situaciją.
14. Mokiniui pasityčiojus ir/ar panaudojus smurtą prieš administracijos atstovą, mokytoją, švietimo pagalbos specialistą ar kitą darbuotoją, asmuo, pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą, patyčias nedelsdamas informuoja Progimnazijos direktorių arba direktoriaus pavaduotoją ugdymui arba pavaduotoją ūkio reikalams. Informuotas asmuo užpildo pranešimo apie patyčias formą (**3 priedas**). Pranešimą registruoja pas soc. pedagogą.
15. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui pasityčiojus ir/ar panaudojus smurtą prieš mokinį, asmuo, pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą, patyčias, pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (**3 priedas**). Pranešimą registruoja pas soc. pedagogą.

16. Progimnazijos vadovas, sužinojęs apie Progimnazijos darbuotojo patiriamą smurtą, patyčias arba Progimnazijos darbuotojo smurtavimą, tyčiojimąsi, privalo nedelsdamas imtis priemonių.

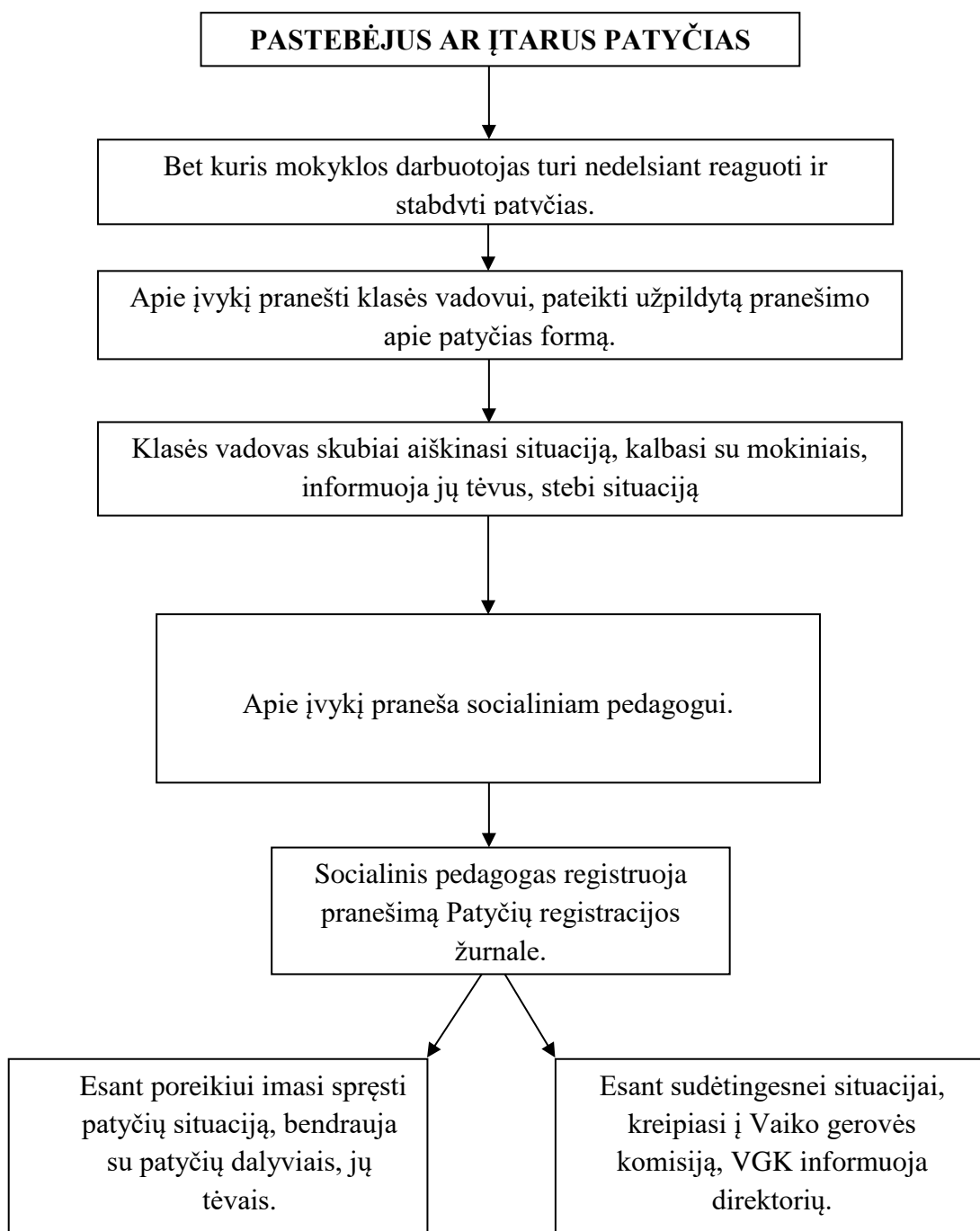
17. Kitiems smurto bei patyčių dalyviams pagal individualius poreikius Progimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

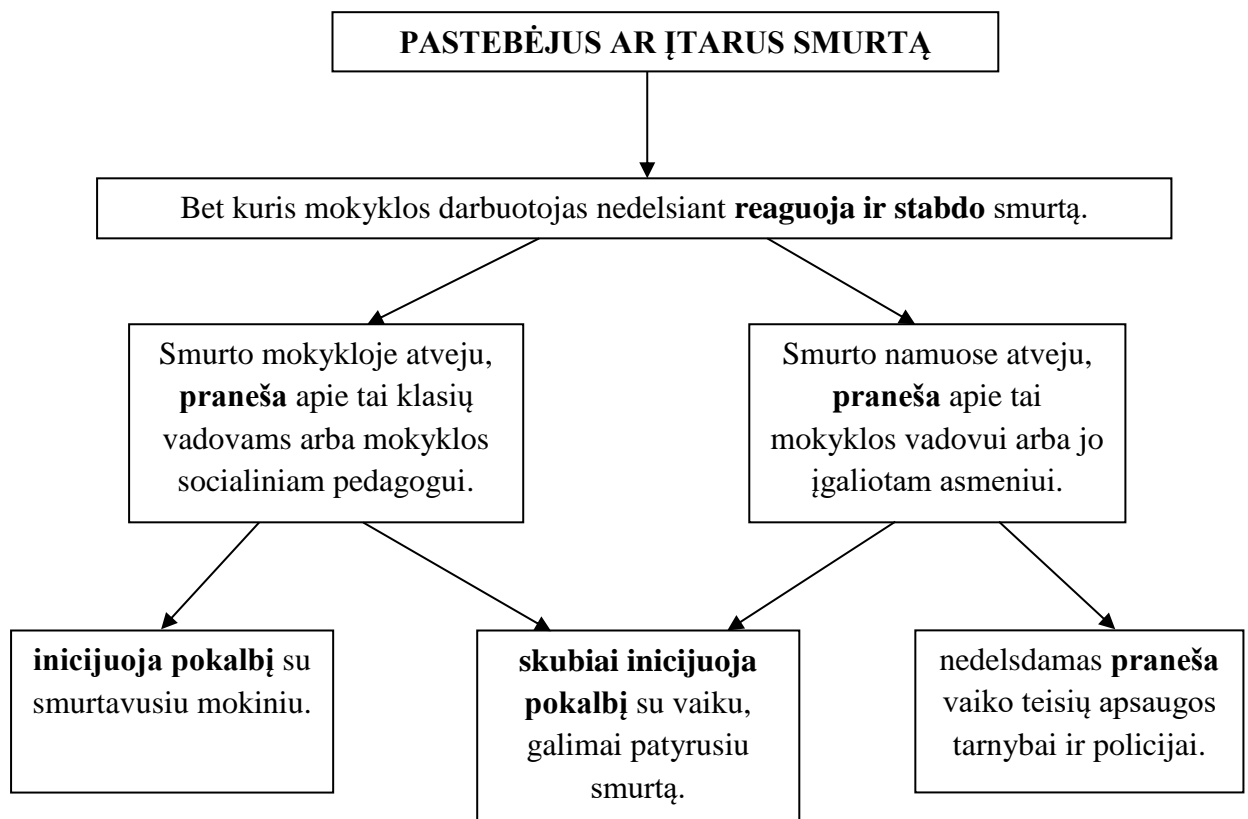
18. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

19. Tvarka skelbiama Progimnazijos internetinėje svetainėje.

VILNIAUS BARBOROS RADVILAITĖS PROGIMNAZIJOJOS REAGAVIMO Į PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS

**VILNIAUS BARBOROS RADVILAITĖS PROGIMNAZIJOJOS
REAGAVIMO Į PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS**

**VILNIAUS BARBOROS RADVILAITĖS PROGIMNAZIJOS
PRANEŠIMAS APIE PATYČIAS IR/ARBA SMURTA**

Nr. _____
Pranešimo data _____ Patyčių registracijos žurnale

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie patyčias:	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kam pranešta apie patyčias:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;	
☐ Fizinės: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;	
☐ Socialinės: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;	
☐ Elektroninės: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant suteršti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;	
☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas:	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Asmens, patyrusio patyčias, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	
Asmens(-ų), kuris (-ie) tyčiojosi, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	
Asmens (-ų), stebėjusio (-ių) patyčias, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	

Išsamesnė informacija apie įvykį ir planuojamus veiksmus:

--